

Biblioteksplan

för Hedemora kommun

2007-2010

Hedemora stadsbibliotek

Innehåll:

1.	Bakgrund och syfte	2
1.1	Måldokument	2
2.	Hedemora kommun – nuläge	3
2.1	Befolkning och näringsliv	3
2.2	Vård och omsorg	4
2.3	Barn och utbildning	4
2.4	Föreningsliv och studieförbund	5
2.5	Minoriteter	5
3.	Biblioteksverksamheten i Hedemora – nuläge	5
3.1	Folkbiblioteken	6
3.2	Skolbiblioteken	6
3.3	Gymnasiebiblioteket	7
3.4	Övriga bibliotek	7
4.	Omvärldsanalys	8
4.1	Hedemora kommun	8
4.2	Biblioteksverksamheten	8
5.	Utvecklingsområden	9
5.1	De små barnen	9
5.2	Barn i grundskoleålder	9
5.3	Ungdomar i gymnasieålder	10
5.4	Det livslånga lärandet	10
5.5	Särskilda tjänster och tillgänglighet	11
5.6	Medier och IT-tjänster	12
5.7	Programverksamhet	12
6.	Utvärdering och revidering av biblioteksplanen	12

Bilagor

1. Bibliotekslagen SFS 1996:1596, tillägg SFS 2004:1261
2. UNESCO:s folkbiblioteksmanifest
3. UNESCO:s skolbiblioteksmanifest
4. Mål för biblioteksverksamheten i Hedemora kommun, BUN 2004-05-05, § 89.
5. FN:s barnkonvention

1. Bakgrund och syfte

2005-01-01 kompletterades bibliotekslagen (SFS 1996:1596) med § 7a (SFS 2004:1261):
”Bibliotek och bibliotekshuvudmän inom det allmänna biblioteksväsendet skall samverka.
Kommuner och landsting skall anta planer för biblioteksverksamheterna”.

Kommunstyrelsens ärendeberedning beslutade i december 2005 att överlämna ärendet
”utarbetande av biblioteksplan” till barn- och utbildningsnämnden (BUN).

Vid barn- och utbildningsnämndens sammanträde 2006-02-06 § 8, fattades beslutet att tillsätta
en arbetsgrupp med bibliotekschefen som sammankallande och ansvarig för arbetet.

Svensk biblioteks förening definierar en biblioteksplan på följande sätt:
”Med en biblioteksplan avses ett politiskt förankrat styrande dokument som omfattar en
analys av det samlade biblioteksbehovet i en kommun och åtgärder för hur dessa behov skall
tillgodoses. Denna biblioteksplan skall förutom folkbiblioteksverksamheten också innefatta
biblioteksbehovet vad gäller utbildning, omsorg, vård och näringsliv”.

1.1 Måldokument

De dokument som är styrande för biblioteksverksamheten och ligger till grund för
biblioteksplanen är:

- Bibliotekslagen SFS 1996:1596, tillägg SFS 2004:1261 (bilaga 1)
- UNESCO:s folkbiblioteksmanifest (bilaga 2)
- UNESCO:s skolbiblioteksmanifest (bilaga 3)
- Mål för biblioteksverksamheten i Hedemora kommun, BUN 2004-05-05, § 89 (bil 4)
- FN:s barnkonvention (bilaga 5)

Biblioteksplanen utgår vidare från Hedemora kommuns vision – ”en bygd med framtidstro,
där människor och näringsliv utvecklas”. Det övergripande strategiska målet är att
kommunen, genom att skapa möjligheter för en god livskvalitet och god omsorg, får
människor att välja Hedemora kommun som bostadsort.

God livskvalitet innebär bl.a. att Hedemora kommun:

- är en kommun med goda boendemiljöer
- utvecklar kultur- och naturmiljön
- formar en mångsidig och decentraliserad grundskola och barnomsorg samt skapar en
av Sveriges bästa gymnasieskolor
- utvecklar en stimulerande och positiv miljö för näringslivet

2. Hedemora kommun - nuläge

Basfakta 2005:

Folkmängd	15 494
Areal (km ²)	840
Invånare/km ²	18

Barn i förskoleålder, %	6,3
Barn i grundskolan, %	11,5
Ungdomar i gymnasieålder 16-19 år, %	5,8
Vuxna 20-64 år, %	55,7
Vuxna 65 år och äldre, %	20,7

2.1 Befolkning och näringsliv

Folkmängd:

2005-12-31 uppgick kommunens invånarantal till 15 494 och fördelar sig enligt följande:

Hedemora stad	7 374
Västerby	371
Nordansjö-Österby	196
Grådö-Backa	378
Nås-Davidshyttan	158
Vikmanshyttan	897
Ingvallsbenning-Turbo	152
Garpenberg	543
Vikbygden	198
Husby	262
Stjärnsund	205
Långshyttan	1 751
Landsbygd övrig	2 979
Restförda	30
Hela kommunen	15 494

Näringsliv:

Hedemora kommun är en företagstät kommun med ca 1500 företag. Mångfald är utmärkande för näringslivet. Många företag har även en internationell marknadsorientering

Sysselsättning i % fördelades enligt följande: Vård och omsorg 27,1 %, Tillverkning 25 %, Handel 12,1 %, Utbildning 8,3 %, Byggnads 7,2 %, Övrig sysselsättning 20,3 %.

Större arbetsplatser i kommunen 2005:

	<i>Antal anställda</i>
Hedemora kommun	1500
Boliden AB, Garpenberg	325
Outokumpu Stainless, Kloster och Långshyttan	255
Erasteel Kloster AB	215
Dormsjöskolan, Garpenberg	150
Milko Grådö	140
Landstinget Dalarna	125

2.2 Vård och omsorg

Vård- och omsorgsinsatser i kommunen 2006:

	<i>Antal brukare</i>
Hemtjänst	390
Särskilt boende (äldreboende)	188
Dagverksamhet (äldre)	16
Daglig verksamhet (psykiskt funktionshindrade)	31
Personlig assistent (funktionshindrade)	53
Särskilt boende (funktionshindrade)	59
Daglig verksamhet (funktionshindrade)	84
Totalt:	821

2.3 Barn och utbildning

Kommunens förskolor, grundskolor respektive gymnasieskola med aktuellt elevantal ht 2006:

	<i>Antal inskrivna barn i förskolan</i>
Centrumområdet	247
Landsbygdsområdet	170
Husby verksamhetsområde	114
Totalt:	531

Familjedaghem 72

Enskild förskola - Kultingen 18

Alternativ barnomsorg 29

	<i>Antal elever i grundskolan</i>
Backa skola	63
Fyrklöverskolan	115
Garpenbergs skola	67
Jonsbo skola	301
Smedby skola	59
Stjärnsunds skola	33
Stureskolan	251
Vasaskolan	506
Vikmanshyttans skola	65
Västerby skola	103
Totalt:	1 563

Martin Koch-gymnasiet 687

Hedemora Lärcentrum ca 260

Friskolor

Annaskolan 59

Dormsjöskolan 30

Olympicaskolan 169

2.4 Föreningsliv och studieförbund

Hedemora kommun har ett omfattande föreningsliv med ca 250 föreningar. Utbudet av föreningar varierar över tid men totalsiffran av antalet föreningar är relativt konstant.

Idrottsföreningar	80
Kulturföreningar	50
Studieförbund	10
Hembygdsföreningar	7
Övriga föreningar	103
Totalt:	250

2.5 Minoriteter

I Hedemora kommun är 8 %, jfr Sverige 12 %, av befolkningen utrikes födda eller har utländskt medborgarskap (SCB 2005). De stora invandrargrupperna i Hedemora har finska, tyska, arabiska, persiska och bosniska/serbokroatiska som modersmål.

<i>Område</i>	<i>Antal</i>	<i>Största invandrargrupperna</i>
Norden	681	Finland
Östeuropa	183	Forna Jugoslavien, Rumänien
Mellanöstern	124	Irak, Iran
Västeuropa	111	Tyskland, Storbritannien
Asien	71	Thailand
Afrika	63	Eritrea, Gambia
Sydamerika	33	Peru, Chile
Nordamerika	19	USA
Övriga	8	
Totalt:	1293	

I Hedemora kommun finns det även 300 platser för asylsökande. År 2005 kom de asylsökande från 46 olika länder och talade 45 olika språk. De största asylgrupperna talade ryska, arabiska, somali och tigrinja.

3. Biblioteksverksamheten i Hedemora kommun – nuläge

Hedemora stadsbibliotek består verksamhetsåret 2006 av huvudbiblioteket i Hedemora stad, Långshyttans filialbibliotek, Vikmanshyttans filialbibliotek, Martin Koch-gymnasiets bibliotek, Infoteket vid Vasaskolan samt skolbibliotekscentralen.

Organisatoriskt tillhör verksamheten Barn- och grundskoleförvaltningen i vilken Barn- och utbildningsnämnden är det politiskt beslutande organet.

Verksamhetsbudgeten under innevarande budgetår uppgår till ca 7,2 miljoner kr. Antalet anställda är 12 personer som fördelas på 10,78 tjänster.

3.1 Folkbiblioteken

I bokslut 2005 redovisade Hedemora stadsbibliotek 10,7 lån per invånare och år, vilket är högre än både läns- och riksgenomsnittet. Utlånen fördelade sig enligt följande: Huvudbiblioteket 88,5 %, Långshyttans filialbibliotek 6,7 %, Vikmanshyttans filialbibliotek 2,1 %, Självbetjäningseenheter 2,7 %.

De olika enheternas öppettider är följande:

Hedemora stadsbibliotek

Måndag-torsdag 10-19	*Tidnings- och släktforskarrum är öppna vardagar från 08.00.
Fredag 9-18	*Andra öppettider tillämpas under juni-augusti.
Lördag 10-14	

Långshyttans filialbibliotek

Tisdag-onsdag 16-19

Torsdag-fredag 10-13

Vikmanshyttans filialbibliotek

Tisdag 16-19

Onsdag-torsdag 10-13

Under sommaresemestrarna håller enheterna stängt för allmänheten.

Självbetjäningseenheter finns i Garpenberg, Smedby och Stjärnsund. De obemannade boksamlingarna är placerade på särskild anvisad plats i respektive ords skola. Lån kan ske under vardagar när skolan är öppen.

Huvudbiblioteket (Hb) är basen i kommunens biblioteksverksamhet. Utan ett fungerande Hb fungerar inte filialer, självbetjäningseenheter eller skolbibliotekscentral.

Lokalerna är av god kvalitet både vad gäller huvudbiblioteket och Långshyttans filialbibliotek. Vikmanshyttans filialbibliotek är from 2006-07-01 integrerad med Vikmanshyttans skola. Detta har inneburit bättre anpassade lokaler för verksamheten.

Den totala biblioteksytan vid huvudbiblioteket uppgår till 1 300 m² varav 1 000 är publik yta. Vid Långshyttans- och Vikmanshyttans filialbibliotek uppgår biblioteksytan till 225 m² respektive 98 m².

I enlighet med den av BUN antagna ”Handlingsplan för ökad tillgänglighet till biblioteksservice för personer med funktionshinder” (BUN 2006-02-06, § 6) prioriteras tillgänglighetsfrågorna på alla nivåer inom biblioteksverksamheten.

3.2 Skolbiblioteken

Samtliga kommunala grundskolor har ett skolbibliotek i någon form. Det åligger rektor enligt Lpo 94 (Läroplan för det obligatoriska skolväsendet) ett särskilt ansvar för att ”skolans arbetsmiljö utformas så att eleverna får tillgång till handledning, läromedel av god kvalitet och annat stöd för att själva kunna söka och utveckla kunskaper, t.ex. bibliotek, datorer och andra hjälpmedel”.

Enligt beslut i Barn- och utbildningsnämnden överfördes verksamhets- och personalansvar vid Vasaskolans Infotek (skolbibliotek) till stadsbiblioteket from 2005-01-01. En utvärdering kommer att genomföras under läsåret 2006/07.

Infotekets lokalyta uppgår till 143 m² och är placerade centralt i skolan. De är lättillgängliga och används flitigt av eleverna.

Varje skola har en kontaktperson gentemot skolbibliotekscentralen (SBC). Den är inrymd i stadsbibliotekets lokaler och bemannas av bibliotekarie och biblioteksassistent.

SBC fungerar som ett service- och utvecklingsorgan för skolbiblioteken i Hedemora. SBC hjälper skolorna med:

- bokinköp och prenumerationer
- översyn av skolbibliotekens bestånd
- råd och stöd i biblioteksfrågor

SBC lånar ut:

- temalådor
- grupp- och klassuppsättningar
- bok & band/Daisy
- pedagogisk litteratur

Kommunens friskolor ansvarar själva för att bibliotekslagen efterlevs.

3.3 Gymnasiebiblioteket

Enligt beslut i Barn- och utbildningsnämnden överfördes verksamhets- och personalansvar för Martin Koch- gymnasiets bibliotek till stadsbiblioteket 2005-01-01.

I realiteten har ett delat ansvar tillämpats mellan bibliotekschef och rektor. Detta eftersom skolbiblioteksverksamheten såsom pedagogisk resurs gör det svårt för den biblioteksansvarige att inneha ett totalansvar. En utvärdering skall genomföras under läsåret 2006/07 för att bl.a. se hur den nya organisationen fungerat pedagogiskt och ur ett elevperspektiv. Resultatet ska ligga till grund för ett fortsatt pedagogiskt utvecklingsarbete i samverkan mellan bibliotek och gymnasieskola.

Bibliotekets lokaler på 349 m² är placerade centralt i skolan, vilket gör att lokalerna är lättillgängliga och även används som samlingspunkt för eleverna. Ur tillgänglighetssynpunkt för personer med funktionshinder är dock lokalerna bristfälliga, då det saknas hiss till entresolvåning.

Dagens skolbibliotek är ett verktyg för lärande där bibliotekarien ger elever och lärare pedagogiskt stöd med bl.a. handledning, källkritik och informationsökning. Biblioteket är en pedagogisk resurs i skolarbetet och används flitigt av eleverna. Synen på skolbiblioteket som bara ett rum med böcker ordnade efter ett visst system och med en bibliotekarie som håller ordning är föråldrad.

3.4 Övriga bibliotek

Övriga bibliotek som finns i Hedemora kommun tillhör inte det allmänna biblioteksväsendet och omfattas inte av denna biblioteksplan.

4. Omvärldsanalys

Faktorer som kan påverka kommunen respektive biblioteksverksamheten under 2007-2010 redovisas nedan i 4.1 och 4.2.

4.1 Hedemora kommun

Kommunens prognoser och den omvärldsanalys som utfördes av Dalarnas forskningsråd i januari 2004 visar att:

- antal kommuninvånare fortsätter att minska, från 15 494 år 2005 till 15 250 år 2010. Befolkningsminskningen bedöms inte som dramatisk. Den kommer att beröra ytterområdena något mer än centralorten med omgivande landsbygd.
- Födelsehalten fortsätter att vara på en låg nivå. Antalet elever i den kommunala grundskolan minskar från 1 563 ht 2006 till 1 235 ht 2010. Antalet barn i förskoleålder är konstant under samma period. Ht 2006 uppgår antal elever vid gymnasieskolan till 687. Därefter ökar elevantalet tom läsåret 2008/09 för att sedan minska till ca 700 ht 2010.
- Andelen äldre kommuninvånare ökar vilket leder till större behov av vård och omsorg. P.g.a. ökade pensionsavgångar kommer arbetsgivare i kommunen vara i behov av att anställa ny arbetskraft.
- Rörligheten fortsätter att öka i samhället. Andelen pendlare ökar. 25 % av Hedemoras arbetande befolkning har idag sin sysselsättning i annan kommun.
- Näringslivsutvecklingen intar en central roll för Hedemora kommun. Att främja småföretagande och nyetableringar är prioriterade områden samt att ha ett gott förhållande till de stora arbetsgivarna.

4.2 Biblioteksverksamheten

Landets biblioteksverksamhet har genomgått stora förändringar under de senaste 10 åren. Informationstekniken har på allvar gjort sitt inträde och en mängd nya medier har tillkommit. Antalet biblioteksbesök ökar liksom användningen av bibliotekets olika tjänster. Hög kvalitet och professionalism är idag a och o för en väl fungerande biblioteksverksamhet.

Faktorer i samhället som under 2007-2010 ger konsekvenser för biblioteken:

- Bibliotekens roll som kunskapsförmedlare i informationssamhället fortsätter. Det livslånga lärandet fortgår med fler personer aktiva i olika former av utbildning.
- En fortsatt ökning av antalet högskolestuderande medför ökad efterfrågan på handledning, informationstjänster, databaser och utbudet av fack- och kurslitteratur.
- Samhället blir mer och mer mångkulturellt vilket kräver insatser där biblioteket utgör en mötesplats för mångfald.
- Nationella projekt, som t.ex. Utbildningsdepartementets satsningar på skolbibliotek och läsfrämjande åtgärder bland barn och ungdomar.
- Samverkan mellan olika kategorier av bibliotek möjliggör utveckling avseende transporter av medier, dataservrar, databaslicenser och programvaror.
- Tillgänglighetsfrågor prioriteras i samhället så även inom biblioteksvärlden.
- Den kommunala ekonomin bestämmer ramarna för biblioteksverksamheten.

5. Utvecklingsområden

I all verksamhetsutveckling tillämpas ett tillgänglighetsperspektiv. Tillvaratagande av personalens kompetens och en fortsatt kompetensutveckling prioriteras. Barn och ungdomar är en prioriterad målgrupp där skolbiblioteksverksamheten fyller en betydelsefull roll. Tillsammans med bibliotekets särskilda tjänster, det livslånga lärandet, lustläsningen, medierna, IT-tjänsterna och en utveckling av bibliotekets programverksamhet, allt detta bidrar till att invånarna i Hedemora kommun kan erbjudas en biblioteksverksamhet av hög kvalitet.

5.1 De små barnen

Barn i förskoleålder är en prioriterad målgrupp i bibliotekets verksamhet.

Hedemora stadsbibliotek samarbetar med Barnavårdscentralen som anordnar föräldrautbildning, där biblioteket medverkar med bl.a. information om språkutveckling, läsning och bibliotekets verksamhet. Samarbete sker även med familjecentralen som är en mötesplats för barn och föräldrar. Där kan man även få stöd från landsting och kommun i frågor som rör barn och föräldrarollen.

Majoriteten av kommunens förskolor använder sig av stadsbibliotekets tjänster i form av utskick av bokpåsar och boklådor. Förskolornas besök på stadsbiblioteket är sporadiska främst p.g.a. praktiska orsaker. Förskolorna i Långshyttan och Vikmanshyttan besöker filialbiblioteken flitigt.

Samtliga förskoleklasser (6-åringar) i kommunen besöker filialbiblioteken eller stadsbiblioteket där barnen får en biblioteksintroduktion.

Fortsatta insatser/utvecklingsområden:

- Nå fler barnfamiljer (än de som deltar i BVC:s föräldrautbildning och besöker familjecentralen).
- Utveckla filialbiblioteken i Vikmanshyttan och Långshyttan.
- Öka antalet besök av förskolebarn på stadsbiblioteket i centrumområdet.
- Öka förskolans nyttjande av bibliotekets tjänster.

5.2 Barn i grundskoleålder

Barn och ungdomar i skolålder är en prioriterad målgrupp i bibliotekets verksamhet. De hör till de flitigaste låntagarna och antalet lån ökar.

Majoriteten av kommunens skolor använder sig av skolbibliotekscentralens tjänster. Många skolor besöker stadsbiblioteket och dess filialer där en del av besöken är handledda visningar.

En fortsatt viktig del av bibliotekets verksamhet är att bistå grundskolan i deras arbete med att stärka barns läsutveckling och att skapa läslust. Detta i enlighet med intentionerna i Lpo 94 samt i bibliotekslagen där väl utvecklade skolbibliotek är en viktig förutsättning för läsutveckling och informationssökning. Det är även viktigt att skolorna besöker huvudbiblioteket och får kännedom om dess verksamhet. Därigenom utvidgas läs- och biblioteksvanorna ytterligare.

Ungdomsavdelningen vid huvudbiblioteket är flitigt besökt och fungerar dels som en träffpunkt för ungdomar och dels som en plats för lustläsning.

Fortsatta insatser/utvecklingsområden:

- Öka grundskolans nyttjande av skolbibliotekscentralens tjänster och speciellt de skolenheter som idag gör det i mindre utsträckning. Utveckla skolbiblioteken i kommunen och fortsätta bistå förmedlarna, dvs. pedagogerna.
- Öka antalet besök av kommunens skolor vid stadsbiblioteket.
- Utveckla filialbiblioteken i Vikmanshyttan och Långshyttan.
- Öka barn och ungdomars besök vid biblioteken och stärka deras fritidsläsande.

5.3 Ungdomar i gymnasieålder

Ungdomarna är en fortsatt prioriterad målgrupp i biblioteksverksamheten. Stadsbibliotekets satsningar under senare år har slagit väl ut. Inköp av musik-CD och pocketböcker för lustläsning uppskattas och används i hög grad av målgruppen.

Verksamheten vid Martin Koch-gymnasiets bibliotek fortsätter att utveckla sin pedagogiska funktion gentemot elever och lärare för att understödja läroplanens undersökande arbetssätt.

Fortsatta insatser/utvecklingsområden:

- Gymnasiebiblioteket skall vara ett pedagogiskt verktyg och vara en självklar del i skolans verksamhet där ansvaret åligger rektor.
- Samarbete mellan lärare och bibliotekarie vid Martin Koch bör utökas.
- Öka informationskompetensen, dvs. förmågan att söka, kritiskt utvärdera och använda information, hos elever och lärare vid Martin Koch.
- Öka insatserna av läsfrämjande åtgärder vid Martin Koch.
- Öka ungdomars besök vid kommunens folkbibliotek för att främja läslust och lära dem att bli biblioteksanvändare.

5.4 Det livslånga lärandet

Vi lever i vad som brukar kallas ett informations- och kunskapssamhälle. Människor uppmuntras att studera och kompetensutveckla sig under hela sin levnad. Detta brukar benämnas som livslångt lärande. Begreppet rymmer både formellt lärande, knutet till traditionella utbildningssystem, och det icke-formella lärandet, i form av lärande för personlig utveckling. Människor skall själva kunna bestämma tid och plats för sina studier. Många väljer att läsa på distans och Internetbaserad undervisning sker i större utsträckning.

Dessa studerandegrupper använder sig oftast av sitt närmaste folkbibliotek och ställer höga krav på biblioteksservice, såsom tillgång till litteratur, datorer, databaser, nättjänster och studieplatser. Behovet av personalkompetens inom informationssökning och IT samt pedagogisk handledning ökar alltmer.

Biblioteket har vidare ett ansvar i att garantera medborgarna tillgång till samhällsinformation. Biblioteket har också ett särskilt ansvar för sin litteratur om den egna bygden, den s.k. lokalsamlingen.

Idag erbjuder vi följande service till studerande/forskare:

- Läsrum med bokningsbar dator med tillgång till olika databaser, Internet och skrivare. I detta rum finns även Hedemoras och Dalarnas lokalsamling samt möjlighet att släktforska.
- Fjärrlån: Böcker som inte finns på vårt bibliotek, kan förmedlas gratis från övriga bibliotek i Sverige. Inom länet finns ett transportsystem, LD-turen, som gör det möjligt att sända böcker mellan alla bibliotek i Dalarna. Transporterna sker tre gånger i veckan.
- Databassökning och informationssökning utförda av bibliotekarier.
- Visning av biblioteket, bibliotekskatalogen, Internet och databaser enskilt eller i grupp.

Fortsatta insatser/utvecklingsområden:

- Fortsätta samarbetet med Högskolan Dalarna i syfte att förbättra befintlig service till de studerande.
- Etablera samarbete med Lärcentrum och andra utbildningscentra.
- Utöka antalet studieplatser, samt skapa ett "tyst läsrum".
- Fortsätta bjuda in föreningar, studieförbund och övriga intressegrupper.
- Utveckla studiebesöken samt användarundervisningen.

5.5 Särskilda tjänster och tillgänglighet

Det är en demokratisk rättighet för alla människor att på lika villkor få tillgång till kultur, litteratur och information. Hedemora stadsbibliotek tillhandahåller därför särskilda tjänster och medier för dem som har funktionshinder.

"Boken kommer" är en service för personer som har svårt att komma till biblioteket på grund av långvarig sjukdom, hög ålder eller funktionshinder. Tjänsten innebär att man får böcker hemskickade utan kostnad.

Ett tiotal verksamheter såsom vårdcentral, särskilda boenden för äldre och gruppboenden inom LSS får regelbundet bokdepositioner på 3-6 månader.

Exempel på anpassade medier är böcker i storstilsskrift, lättlästa böcker samt talböcker.

Under hösten 2005 påbörjades arbetet med att göra stadsbiblioteket mer tillgängligt ur tre aspekter; information, bemötande och fysisk tillgänglighet. En handlingsplan med konkreta förslag till åtgärder antogs i BUN 2006-02-06, § 6, "Handlingsplan för ökad tillgänglighet till biblioteksservice för personer med funktionshinder".

Fortsatta insatser/utvecklingsområden:

- Nå ut till fler presumtiva användare av bibliotekets särskilda tjänster.
- Utveckla samarbetet med Vård- och omsorgsförvaltningen.
- Huvudbiblioteket vid Hedemora stadsbibliotek skall senast 2010 vara tillgängligt avseende information, lokaler och verksamhet.

5.6 Medier och IT-tjänster

Boken och tryckta medier utgör fortfarande basen för folkbiblioteken.

Ny teknik och förändrade informationsvanor ställer dock krav på anpassning och förändring av utbudet. Teknikutvecklingen har slagit igenom med stor kraft och biblioteken har fått en rad nya medier t.ex. E-böcker, CD, CD-ROM, DVD, Daisy, ljudböcker på CD och Mp3, spelfilmer på VHS och DVD, språkkurser på CD och CD-ROM, Internet, nättjänster och databaser. Informationsförsörjningen förutsätter dessutom att personalen har relevant utbildning inom biblioteks- och informationsområdet samt pedagogisk kompetens.

Dagens och framtidens krav på utveckling gäller främst ökad tillgänglighet till vissa bibliotekstjänster dygnet runt.

Ur demokratisk aspekt är det viktigt att uppmärksamma den grupp som inte har tillgång till Internet hemma. Biblioteket ska motverka uppkomsten av ett virtuellt klassamhälle. En förutsättning för detta är att samtliga bibliotek har god teknisk infrastruktur.

Fortsatta insatser/utvecklingsområden:

- Verkställa en medieplan
- Utarbeta en IT-strategi
- Samverka med andra bibliotek i länet
- Utveckla hemsidan
- Marknadsföring
 - Tryckt information
 - Digital information
 - Personlig information

5.7 Programverksamhet

Programverksamhet för barn, ”Lördag med barnen”, är etablerat sedan många år tillbaka. Detta genomförs i samarbete med studieförbund och kultur- och fritidsförvaltning. ”Lördag med barnen” riktar sig primärt till barn mellan 4 och 7 år. Innehållet spänner över teater, musik, trolleri och dramatiserat berättande.

Stadsbiblioteket samarbetar även med Kulturnätverk för förskolan i Hedemora kommun.

Fortsatta insatser/utvecklingsområden:

- Etablera programverksamhet för vuxna i bibliotekets lokaler i samarrangemang med övriga kommunala förvaltningar, studieförbund och kulturföreningar.

6. Utvärdering och revidering av biblioteksplanen

En årlig verksamhetsplan upprättas med utgångspunkt från biblioteksplanen. Uppföljning av verksamhetsplanen sker i den årliga verksamhetsberättelsen. Uppföljning och revidering av biblioteksplanen kommer att ske under år 2010.

Bibliotekslagen

Bibliotekslag; utfärdad den 20 december 1996. SFS 1996:1596, omtryck 1998:1249. Enligt riksdagens beslut (Prop. 1996/97:3, bet. 1996/97:KrU:1, rskr. 1996/97:129) föreskrivs följande:

1 § Denna lag innehåller bestämmelser om det allmänna biblioteksväsendet.

2 § Till främjande av intresse för läsning och litteratur, information, upplysning och utbildning samt kulturell verksamhet i övrigt skall alla medborgare ha tillgång till ett folkbibliotek. Folkbiblioteken skall verka för att databaserad information görs tillgänglig för alla medborgare. Varje kommun skall ha folkbibliotek.

3 § På folkbiblioteken skall allmänheten avgiftsfritt få låna litteratur för viss tid. Bestämmelsen hindrar inte att ersättning tas ut för kostnader för fotokopiering, porto och andra liknande tjänster. Inte heller hindrar den att en avgift tas ut i de fall låntagare inte inom avtalad tid lämnar tillbaka det som de har lånat.

4 § Ett länsbibliotek bör finnas i varje län. Länsbiblioteken skall bistå folkbiblioteken i länet med kompletterande medieförsörjning och andra regionala biblioteksuppgifter. För den kompletterande medieförsörjningen skall också finnas en eller flera lånecentraler.

5 § Inom grundskolan och gymnasieskolan skall det finnas lämpligt fördelade skolbibliotek för att stimulera skolelevernas intresse för läsning och litteratur samt för att tillgodose deras behov av material för utbildningen.

6 § Det skall finnas tillgång till högskolebibliotek vid alla högskolor. Dessa bibliotek skall inom de områden som anknyter till utbildning och forskning vid högskolan svara för biblioteksservice inom högskolan och i samverkan med landets biblioteksväsen i övrigt ge biblioteksservice.

7 § Kommunerna ansvarar för folk- och skolbiblioteksverksamheten. Landstingen ansvarar för länsbiblioteken och för biblioteken vid högskolor med landstingskommunalt huvudmannaskap. Staten ansvarar för övriga högskolebibliotek och för lånecentralerna samt för sådan biblioteksverksamhet som enligt särskilda bestämmelser tillkommer på staten.

7 a § Bibliotek och bibliotekshuvudmän inom det allmänna biblioteksväsendet skall samverka. Kommuner och landsting skall anta planer för biblioteksverksamheterna. (Lag 2004:1261)

8 § Folk- och skolbiblioteken skall ägna särskild uppmärksamhet åt funktionshindrade samt invandrare och andra minoriteter bl.a. genom att erbjuda litteratur på andra språk än svenska och i former särskilt anpassade till dessa gruppers behov.

9 § Folk- och skolbiblioteken skall ägna särskild uppmärksamhet åt barn och ungdomar genom att erbjuda böcker, informationsteknik och andra medier anpassade till deras behov för att främja språkutveckling och stimulera till läsning.

10 § Länsbibliotek, lånecentraler, högskolebibliotek, forskningsbibliotek och andra av staten finansierade bibliotek skall avgiftsfritt ställa litteratur ur de egna samlingarna till folkbibliotekens förfogande samt i övrigt samverka med folk- och skolbiblioteken och bistå dem i deras strävan att erbjuda låntagarna en god biblioteksservice.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1997. På regeringens vägnar Göran Persson, Marita Ulvskog (Kulturdepartementet) § 7 a tillagd i SFS 2004:1261

Unescos Folkbiblioteksmanifest

Bakgrund

År 1949 antog UNESCO ett folkbiblioteksmanifest, som beskrev folkbiblioteket som en levande samhällskraft, en demokratisk institution för utbildning och ett folkets universitet. För att omsätta manifestets idéer i praktisk handling inrättades under 1950-talet tre modellbibliotek: i New Delhi, vid Columbia University i Medellín och i Enugu i Nigeria.

En andra version av UNESCO:s folkbiblioteksmanifest utkom 1972. I november 1994 antogs en tredje version. Även här anges folkbibliotekens mål och vilka tjänster ett folkbibliotek bör tillhandahålla. Manifestet ger uttryck för vad som är önskvärt och eftersträvansvärt, även om vägen dit kan vara lång i många delar av världen.

Statens kulturråd utsåg hösten 1995 Ljusdals kommunbibliotek till svenskt modellbibliotek. Att valet föll på Ljusdals kommunbibliotek, som var ett av flera möjliga alternativ, berodde på att förutsättningarna ansågs goda för ett inspirerande utvecklingsarbete.

Unescos Folkbiblioteksmanifest 1994

Frihet, välfärd, samhällelig och personlig utveckling är grundläggande mänskliga värden. De kan bara förverkligas genom välinformerade medborgare med möjlighet att utöva sina demokratiska rättigheter och därigenom spela en aktiv roll i samhällslivet. Medborgarnas egna deltagande i utvecklingen av demokratin är beroende av en fullgod utbildning samt en fri och obegränsad tillgång till kunskap, tankar, kultur och information.

Folkbiblioteket som lokalt kunskapscentrum utgör en grundförutsättning för ett livslångt lärande, ett självständigt ställningstagande och en kulturell utveckling för den enskilde och för olika grupper i samhället.

UNESCO uttrycker i detta manifest sin tilltro till folkbiblioteket som en levande kraft för främjande av utbildning, kultur och information och som en viktig drivkraft i strävan efter fred och andlig utveckling.

UNESCO uppmanar därför stat, landsting och kommuner att stödja och att aktivt medverka i en utveckling av folkbiblioteksväsendet.

Folkbiblioteket

Folkbiblioteket skall som lokalt kunskapscentrum göra alla slag av kunskap och information lätt tillgänglig för sina användare.

Folkbiblioteket är till för alla, oberoende av ålder, ras, kön, religion, nationalitet, språk eller samhällsklass. Särskilda tjänster skall kunna erbjudas dem som av någon anledning inte kan utnyttja det gängse utbudet, exempelvis språkliga minoriteter, personer med olika handikapp, patienter på sjukhus eller interner inom kriminalvården.

Alla åldersgrupper skall kunna finna material som tillgodoser deras behov. Samlingar och tjänster skall omfatta alla slag av lämpliga medier, förmedlade genom modern teknologi såväl som traditionellt material. Kvalitet samt anpassning till lokala förutsättningar och behov skall tjäna som grundläggande princip. Samlingarna skall spegla tidsanda och samhällsutveckling men skall också tjäna som minne för mänsklig strävan och fantasi.

Folkbibliotekets samlingar och utbud av tjänster skall inte vara föremål för någon form av ideologisk, politisk eller religiös censur och inte heller för kommersiella påtryckningar.

Folkbibliotekens uppgifter

Folkbibliotekets huvuduppgifter är att verka för läskunnighet, information, utbildning och kultur bland annat genom att:

1. Skapa och stärka läsvanor hos barn redan från tidig ålder
2. Stödja såväl självstudier som formell utbildning på alla nivåer
3. Erbjudna möjligheter till kreativitet och personlig utveckling
4. Stimulera barns och ungdomars fantasi och kreativitet
5. Främja kunskap om kulturarvet, förståelse för kulturen och insikt om vetenskaplig forskning och utveckling
6. Vara öppna för alla konstnärliga uttrycksformer
7. Främja kontakten mellan olika kulturer och stimulera en kulturell mångfald
8. Stödja muntlig berättartradition
9. Garantera medborgarna tillgång till alla slag av samhällsinformation
10. Tillhandahålla erforderliga informationstjänster för det lokala näringslivet, för organisationerna och för olika intressegrupper
11. Underlätta utnyttjandet av informationsteknologi och förbättra kunskaperna om dess användning
12. Ge stöd till och delta i alfabetiseringsprogram för alla åldersgrupper och vid behov ta initiativ till sådan verksamhet.

Lagstiftning, finansiering och samverkan

Folkbibliotekets tjänster skall i princip vara avgiftsfria. Folkbiblioteken är ett samhällsansvar. De bör därför ha stöd i en särskild lagstiftning och bekostas av allmänna medel. Folkbiblioteken bör ses som ett viktigt led i en långsiktig strategi för kultur, informations-spridning, utbildning och ökad läskunnighet.

För att säkerställa och främja en nationell samordning och samverkan inom biblioteksområdet bör statsmakterna genom lagstiftning och biblioteksplanering fastställa en nationell bibliotekspolitik. Denna bör grundas på en samsyn och en gemensam standardnivå.

Nätverket inom folkbiblioteksområdet bör utformas med hänsyn till strukturen inom hela det allmänna biblioteksväsendet.

Ledning och förvaltning

Ett handlingsprogram bör upprättas som utifrån lokala behov tydligt fastställer mål, prioriteringar och utbud av tjänster. Folkbiblioteket bör dessutom ha en effektiv organisation och skötas på ett fackmässigt sätt.

Folkbiblioteket bör samarbeta såväl lokalt och regionalt som nationellt och internationellt med berörda intressenter; exempelvis olika användargrupper och yrkeskategorier.

Folkbibliotekets tjänster skall vara tillgängliga för alla. Detta förutsätter att biblioteksbyggnaderna är centralt belägna, att lokalerna är anpassade för läsning och studier, försedda med lämplig teknisk utrustning och ha tillräckligt öppethållande för att passa användarna. Detta innebär också att biblioteket genom uppsökande verksamhet skall erbjuda sina tjänster också till dem som inte själva kan komma till biblioteket.

Bibliotekets tjänster skall anpassas till lokala behov.

Bibliotekarien skall aktivt fungera som förmedlare av bibliotekets resurser. Grundutbildning och fortbildning för bibliotekarier är en förutsättning för en fullgod kvalitet på bibliotekets tjänster.

För att alla skall kunna ta del av bibliotekets samtliga tjänster bör det upprättas program för uppsökande verksamhet och för användarutbildning.

Att förverkliga manifestet

Beslutsfattare på alla nivåer, liksom hela biblioteksvärlden uppmanas härmed att verka för att de principer som formulerats i detta manifest omsätts i handling.

Manifestet är utformat i samarbete med International Federation of Library Associations and Institutions (IFLA).

UNESCOS SKOLBIBLIOTEKSMANIFEST 1999

Skolbiblioteket förmedlar kunskap och tankar som är grundläggande i ett informations- och kunskapssamhälle. Skolbiblioteket ger eleverna de färdigheter som behövs för ett livslångt lärande. Det ger dem möjligheter att utveckla sin inlärningsförmåga för att de ska kunna ta sitt ansvar som medborgare.

Skolbibliotekets uppgifter

Som stöd för studierna erbjuder skolbiblioteket tjänster i form av informationssökning, via litteratur och andra medier. Det ger hela skolsamhället möjlighet att utveckla ett kritiskt tänkande genom att mer effektivt kunna hantera informationskällorna. Skolbiblioteken ingår i ett omfattande biblioteks- och informationsnätverk enligt principerna i Unescos folkbiblioteksmanifest.

Skolbibliotekets personal ger stöd vid användningen av både tryckta och elektroniska informationskällor, alltifrån skönlitteratur till facklitteratur, från både egna och andras samlingar. Skolbibliotekens material är ett värdefullt komplement till läromedel och i undervisningen.

Erfarenheten visar att elevernas förmåga att läsa, skriva, lösa problem och utnyttja informationsteknik förbättras när bibliotekarier och lärare samarbetar.

Skolbiblioteket är till för alla i skolsamhället, oavsett ålder, ras, kön, religion, nationalitet, språk, befattning eller social status. Skolbiblioteket skall erbjuda alternativ för dem som inte kan ta del av gängse material och tjänster.

Tillgängligheten till skolbibliotekets samlingar och tjänster bör i enlighet med FN:s allmänna deklaration om de mänskliga rättigheterna inte underkastas någon form av ideologisk, politisk eller religiös censur eller kommersiella påtryckningar.

Lagstiftning, finansiering och samverkan

Skolbiblioteket är en viktig del i en långsiktig utbildningsstrategi, för läskunnighet liksom för ekonomisk, social och kulturell utveckling. Då ansvaret för skolbiblioteken kan vara lokalt, regionalt och nationellt bör det ha stöd av lagstiftning och riktlinjer. Skolbiblioteken skall ha tillräckliga och varaktiga anslag för utbildad personal, material, teknik och annan utrustning.

Skolbibliotekets tjänster skall vara avgiftsfria.

Skolbiblioteket är en viktig del i det lokala, regionala och nationella biblioteks- och informationssamarbetet.

Då skolbibliotek delar lokaler och/eller resurser med ett annat bibliotek, t. ex. ett folkbibliotek, skall skolbibliotekets speciella behov beaktas och tillgodoses.

Skolbibliotekets mål

Skolbiblioteket är en del i utbildningsväsendet.

Skolbiblioteket spelar en viktig roll för utbildning och kultur, för att främja läs- och skrivkunskaper och förmågan att söka information. Skolbiblioteket grundläggande uppgifter omfattar följande:

Att stödja och främja de utbildningsmål som anges i skolans målsättning och läroplaner.

Att främja elevernas läslust och lust att lära samt lära dem att bli biblioteksanvändare.

Att erbjuda möjligheter att skapa och använda information som en väg till kunskap, förståelse, fantasi och glädje.

Att ge eleverna träning att värdera och använda information, oavsett form, samt ge dem insikt och förståelse för olika kommunikationsformer.

Att ge tillgång till såväl lokala och nationella som globala resurser för att öka förståelsen och ge insikt om olika idéer, erfarenheter och åsikter.

Att anordna aktiviteter som främjar kulturell och social medvetenhet och lyhördhet.

Att tillsammans med elever, skola och föräldrar verka för att uppnå skolans målsättning och främja insikten om att åsiktsfrihet och tillgång till information är förutsättningar för medborgaransvar och för delaktighet i ett demokratiskt samhälle.

Att främja läsning.

Att verka för att skolbibliotekets resurser görs tillgängliga inom och utanför skolan. Skolbiblioteket kan fullgöra dessa uppgifter genom att upprätta handlingsplaner och utveckla sina tjänster, genom urval och anskaffning av lämpliga informationskällor samt genom att erbjuda vägledning och undervisning med hjälp av utbildad personal.

Bemanning

Den fackutbildade skolbibliotekarien har ansvar för ledning och planering av arbetet.

Skolbibliotekarien och övrig personal ansvarar även för samarbete med skola, folkbibliotek och andra aktörer.

Skolbibliotekariernas roll kan variera beroende på anslag, läroplaner och undervisningsmetoder samt på nationella juridiska och ekonomiska förutsättningar.

Kunskaper i biblioteksadministration, informationshantering och pedagogik är en förutsättning för att bedriva en effektiv skolbiblioteksverksamhet.

I en värld där samverkan betyder allt mer måste skolbibliotekarierna ha den kompetens som behövs för att stödja elever och lärare vid informationssökning. Skolbibliotekarierna bör därför ges möjlighet till fortlöpande kompetensutveckling.

Ledning och förvaltning

En effektiv och åskådlig verksamhet förutsätter:

Att tydliga mål, prioriteringar och verksamhetsområden för skolbiblioteket anges i anslutning till läroplanerna,

Att skolbiblioteket organiseras och drivs professionellt,

Att skolbiblioteket är öppet för hela skolsamhället och att det är en del av det omgivande samhället,

Att samarbete med skola, föräldrar, andra bibliotek samt med lokalsamhället uppmuntras.

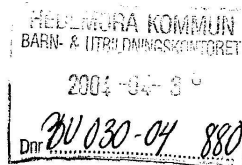
Antaget av Unescos generalkonferens 1999.

HEDEMORA
KOMMUN

Barn- och grundskoleförvaltningen
Hedemora stadsbibliotek

Psun § 89/04 1(1)

Policy för biblioteksverksamheten i Hedemora kommun

Dokument som ligger till grund för biblioteksverksamheten:

Kulturnämndens mål antagna KF 1991.04.25

Bibliotekslagen 1997

UNESCOS Folk- och skolbiblioteksmanifest 1994/1999

Barnplan för Hedemora kommun KF 2002.04.24

Hedemora stadsbibliotek består av huvudbibliotek i Hedemora. Filialer/utlåningsstationer finns i Långshyttan, Garpenberg, Vikmanshyttan, Stjärnsund och Smedby.

Huvudbiblioteket är basen i verksamheten, och kompletterar med den service som inte är möjlig att ge vid filialerna.

Verksamheten skall alltid ha bibliotekets användare i fokus.

Bibliotekets uppgift är att tillhandahålla och förmedla material/medier

som gör det möjligt för kommunens invånare att ta del av information,

kunskap, kultur via litteratur och alternativa uttrycksformer. Boken prioriteras högt.

Biblioteket skall vara en del i samhällsutvecklingen och göra det möjligt för invånarna att ta del av information och informationsteknologi.

Bibliotekets samlingar skall bestå av både traditionellt tryckt, audiovisuellt och elektroniskt material av god kvalitet. Samlingarna skall inte vara föremål för någon form av ideologisk, politisk eller religiös censur. Rasistiskt material eller sex- och våldsskildringar av spekulativ art skall inte ingå.

Biblioteket är till för alla kommunens invånare. Information om verksamheten skall finnas lättillgänglig, både som trycksaker och via bibliotekets hemsida.

Särskilda tjänster skall erbjudas funktionshindrade personer.

Barn- och ungdomsverksamheten har hög prioritet.

Bibliotekets lån skall vara gratis, men förseningsavgifter tas ut.

Lokalerna skall vara anpassade och tillgängliga för kunskapsinhämtning och upplevelser.

Bibliotekspersonalen skall vara serviceinriktad och ha erforderlig kompetens.

Öppettiderna skall vara anpassade så att så många som möjligt kan utnyttja biblioteket.

Biblioteket samordnar skolbiblioteksverksamheten via skolbibliotekscentralen.

Rektor ansvarar för skolbiblioteket inom respektive område.

Samarbete med övriga förvaltningar och ideella föreningar bör ske.

Biblioteket skall vara centrum för information/kunskap och upplevelser/förströelse - en mötesplats för alla.

En biblioteksplan upprättas, där detaljerade uppgifter om verksamheten beskrivs. Planen revideras årligen.

Tillägg from 2004.03.03: Avgift à 20 kr/dygn gäller för spelfilm för vuxna, DVD.

Hedemora 2004.04.30

Lena Stoltz
Lena Stoltz

Barn- och grundskolechef

Lisa Isacson
Lisa Isacson

Bibliotekschef

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Hemsida: www.hedemora.se
Box 201	Hökargatan 10	0225-341 88	0225-153 33	
776 28 Hedemora				

Antaget i Barn- och utbildningsnämnden 2004-05-05 19 § 89 Dnr BU030-04 880

FN:s konvention om barnets rättigheter

FN:s konvention om barnets rättigheter – Barnkonventionen – består av 54 artiklar. Nedan presenteras denna i en förkortad version. (Alla artiklar tas inte upp i texten.)

Artikel 1

Ett barn-det är varje människa under 18 år.

Artikel 2

Alla barn har samma rättigheter och lika värde. Ingen får diskrimineras.

Artikel 3

Barnets bästa ska alltid komma i första rummet

Artikel 4

Konventionsstaterna ska sträva efter att till det yttersta av sina tillgängliga resurser söka förverkliga barnets sociala, ekonomiska och kulturella rättigheter. När resurserna inte räcker till bör man söka lösningar genom internationellt samarbete.

Artikel 6

Varje barn har rätt att överleva och att utvecklas

Artikel 7

Barnet har rätt till ett namn och en nationalitet. Barnet har rätt, så långt det är möjligt, att få veta vilka föräldrarna är.

Artikel 9

Barnet ska inte hållas åtskilt från sina föräldrar mot sin vilja, utom när det är för barnets bästa. Barn som inte bor med båda föräldrarna ska ha rätt att träffa båda två regelbundet.

Artikel 10

Ansökningar från familjer som vill återförenas över statsgränser ska behandlas på ett positivt, humant och snabbt sätt.

Artikel 12-15

Barnet har rätt att uttrycka sin mening i alla frågor som berör det. När domstolar och myndigheter behandlar fall som rör barnet ska barnet höras och barnets intresse komma i första rummet. Barnets rätt till tankefrihet, samvetsfrihet och religionsfrihet ska respekteras.

Artikel 18

Båda föräldrarna har gemensamt det primära ansvaret för barnets uppfostran och utveckling. Barnets bästa ska för dem komma i första rummet.

Artikel 19

Barnet har rätt att skyddas mot fysiskt eller psykiskt våld och mot vanvård eller utnyttjande av föräldrar eller andra vårdnadshavare.

Artikel 20-21

Barnet, som berövats sin familjemiljö, ska ha rätt till alternativ omvårdnad. Vid adoption ska staterna säkerställa barnets bästa i enlighet med gällande lagar.

Artikel 22

Flyktningbarnet har rätt till skydd och hjälp om det kommer ensamt eller tillsammans med föräldrar eller annan person.

Artikel 23

Varje barn med fysiskt eller psykiskt handikapp har rätt till ett fullvärdigt och anständigt liv som möjliggör dess aktiva deltagande i samhället.

Artikel 24

Barnet har rätt till hälso- och sjukvård. Alla länder ska arbeta för att minska spädbarnsdödligheten och bekämpa sjukdomar och undernäring och avskaffa traditionella, hälsofarliga sedvänjor. Gravida och nyblivna mammor har rätt till hälsovård.

Artikel 28-29

Barnet har rätt till gratis grundskoleutbildning. Undervisningen bör förbereda barnet för livet, utveckla respekt för mänskliga rättigheter och fostra i en anda av förståelse, fred, tolerans och vänskap mellan folken.

Artikel 30

Barnet, som tillhör minoritetsgrupper eller ursprungsbefolkningar, har rätt till sitt språk, sin kultur och religion.

Artikel 31

Barnet har rätt till lek, vila och fritid.

Artikel 32

Barnet har rätt att skyddas mot ekonomiskt utnyttjande samt mot hårt arbete som skadar eller hindrar barnets skolgång och äventyrar barnets hälsa.

Artikel 33

Barnet har rätt att skyddas från olaglig användning av narkotika.

Artikel 34

Barnet har rätt att skyddas mot alla former av sexuella övergrepp och mot att utnyttjas i prostitution och pornografi.

Artikel 35

Bortförande, försäljning eller handel med barn ska förhindras.

Artikel 37

Inget barn får utsättas för tortyr eller annan grym, omänsklig eller förnedrande behandling och bestraffning. Inget barn får olagligt eller godtyckligt berövas sin frihet. Barnet får inte bestraffas med livstids fängelse eller dödsstraff. Varje frihetsberövat barn ska behandlas humant och med respekt. Barnet har rätt att snarast möjligt få juridisk hjälp. Barnet i fängelse har rätt till kontakt med och besök av sin familj.

Artikel 38

Konventionsstater skall vidta alla lämpliga åtgärder för att tillförsäkra att barn under 18 år inte deltar i väpnade konflikter.

Artikel 39

Barnet som blivit offer för vanvård, utnyttjande, försummelse, tortyr, väpnade konflikter eller annan omänsklig behandling har rätt till rehabilitering och social återanpassning.

Artikel 40

Barnet, som är anklagat för brott eller blivit dömt för straffbara handlingar, har rätt till en behandling som främjar barnets känsla för värdighet och för andras mänskliga rättigheter och grundläggande friheter.

Artikel 41

Rättigheterna i konventionen gäller inte om andra nationella lagar ger barnet större möjligheter att förverkliga rättigheterna.

Artikel 42

De stater som anslutit sig till konventionen åtar sig att göra konventionens bestämmelser och principer allmänt kända bland vuxna och barn.

Artikel 43-45

Bestämmelser om hur alla länder som anslutit sig till konventionen ska arbeta för att förverkliga den. En övervakningskommitté inom FN granskar konventionsstaternas rapporter. FN-organ och frivilligorganisationer kan också delta med information till FN.

Artikel 46-54

Regler om hur stater kan ansluta sig till konventionen och när dessa börjar gälla. En reservation som strider mot denna konventions ändamål och syfte skall inte tillåtas.